

«puntas de las espadas» el passatge on parlant d'aquestes armes, diu «terciávanlas en las manos / apretavan los mugorones» (1658b).

És, doncs, un problema etimològic que sense quedar resolt en forma conclusiva, tanmateix presenta gran versemblança a favor del ll. MUCRO.

DERIV.: *Mugronera* «pezonera, pieza redonda de ploma, u estaño, con un borde encima, que usan las mugeres, para hazer los pezones quando crian» (Carles Ros); *morugonera* (Griera, BDC xvii, 81).

CULTISMES: *Mucró*, *mucronat*, *mucronifer*, *mucronulat*.

¹ «E mès-li lo *moguró* de la mamella de la cèrvia en la boca»: es deu tractar de la Vida de Sant Geli, alletat per una *cèrvia* que ell anomena la *sua nana* ('la seva dida, la seva teta'), si bé en les *VidesR* (194r1, notes 4 i 6) els mots emprats són els rossellonesos referits. — ² No cal dir que no sempre es pot verificar la procedència lingüística de la forma ni sempre hi coincidirà fins avui. Però sovint és perquè ignorem la procedència dialectal d'una font: és el cas de la trad. de Cauliac (c. 1500), i del Busa-N. (en el qual, endemés, sembla constatar-se més d'un cop lèxic valencià): «*moguró de mamella*: papilla; *moguró de fruyta*: pedyculus, petiolum» (D-vi-4.34); amb ell es degué constituir una tradició de lexicògrafs, car el *DTo* copia justament aquesta forma amb la doble acc. i les equivalències llatines igual; i d'ell passa encara a Lacav. El corresponsal de Zauner (*RFgn*. xiv, 485) li dóna (grafia afrancesada) a Montlluís *mouragou*, amb aquella mateixa metàtesi que hem vist a Mequinensa; i aquí la contaminació de *morat* pot ser també responsable de la intercalació de la vocal. D'altra banda és sabut que avui *mugró* és la forma comuna del català central, també en l'acc. tecnològica dels teixidors barcelonins (BDC iv, 123). V. encara *mucarró* i *maganó* (*AlcM*), però aquest ha de ser una errada de còpia de Mn. Griera.

Múguel, encreuament de *núguel* = *núvol* amb (*dia*)-*moix* (per a *núvel* en ribagorçà amb el timbre conservat de la vocal postònica, vegeu el que se'n diu a *NÚVOL*) *Muguet*, V. *mec* *Muia*, V. *moll* *Muig*, V. *mode* *Muirat*, V. *muig* (*MODE*) *Muirent*, V. *morir* *Muix*, V. *moix* *Muixal*, V. *moix* i *moixó* *Muixall*, V. *moixó* (*MOsCA*) *Muixanta*, V. *maixanta* (*MIL*) *Muixarra*, V. *moixarra* *Muixell*, V. *moixell* *Muixer*, *muixeres*, *muixes*, *muixines*, V. *moix* *Muixirec*, V. *muricec* *Muixó*, V. *moixó* *Muixol* ⁵⁰ crec que és mala notació per «muçol» (= *mutxol*), *MUSSOL* *Muixquera*, *muixquereta*, *muixquerot*, *muixquit*, V. *mosca*, cf. *busca* *Muja*, V. *muig* (*MODE*) *Mujada*, *mujader*, *Mujal* (i *Mujalt*, mala grafia), V. *muig* (*MODE*) *Mujol* 'rovell d'ou' etc., ⁵¹ V. *miç*

MÚJOL, 'Mugil cephalus', del ll. MŪGIL, -ĪLIS, id. □ 1.ª doc.: 1324, *DAG*, *AlcM*.

En la mateixa forma ja en bastants docs. del S. xiv, ⁶⁰

com un de rossellonès de 1377 (veg. *saladura SAL*). L'evolució de -ĪL-, passant per -el-, a -ol- és normal en català; ocasionalment apareixia encara en textos medievals com -al (grafiat -al): «*mújals*, lisses, reç, corbay, amfós, anguilles ---», Sant Celoni, a. 1370 (*BABL* xii, 148). Però és la forma *mújol* la que restà pertot: «*mújol*: cephalus, cábito, -onis», OPou (*TbPu.*, 65); a l'extrem Nord sona ja només *mujo*: enlloc no es pesquen tants *múžus*, com a la desaigua de la gran deu de la Rigola, que és una de les màximes que alimenten l'Estany de Salses (1960). El nostre sector marí i aquesta banda del Mediterrani és el gran focus de pesca d'aquest peix, d'on vingué que el cast. MŪJOL, *DECH* [princ. S. xviii, *mugle* 1495] fos manllevat del català; article on es trobarà molta informació romànica complementària d'aquesta. *Mugil* era el nom normal i ja arcaic del mateix peix en llatí, on arrenca regularment de l'arrel indoeur. del ll. *emungere* 'esquitllar-se' (semblança només casual amb el nom irani del 'peix', ave. *masya-*, *IEW*, 694.29, persa *mohi*).

DERIV.: *Mújola* ant.: «Un palau molt alt, murat, / --- / d'un gran vall és vallejat / --- / *mújóles* e stacions / sobre l'aiga gint saltaven / ---», Turmeda (*Diu. Mall.*, *NCl.*, 104).

MUL, del ll. MŪLUS id. □ 1.ª doc.: orígens.

«Aut un *mul* aut un cavall», doc. barceloní de 1030 (*MiretS*, *RevBiblgCat.* iv, 8), i en bastants docs. del període inicial: «la donna de Maçanós tol los aloës a eclesia de Esto<1>l, bacalars de Vi<1>lag tolgren lo *mul* ad cap-de-scole ---», doc. del S. xii clamant-se d'unes depredacions infligides a esglésies de Cerdanya; i en un de semblant de princ. S. xiii referent a l'Alt Conflent: «P. G. de Vilafranca, per un *mul* e per una garnaxa que vené, à-n minus 300 sols.: peniora ---» (PPujol, *DocVgUrg.*, 5.9, 7.3). En la Tarifa dels corredors de Bna., de 1271, ells ('cobren') «prenen de cavall --- de *mul* o *mula* o de rocí ---» (*EntreDL* i, 155, § 121).

⁴⁰ Aviat s'usaren, també, *mul* i *mula* com a paradigma de l'ésser groller i resignat, que treballa durament i no sense enteniment, però d'intel·ligència obtusa: «qui és ric e avar és axí com *mul* o ase, qui porten aur e manuguen ('mengen') palla e ordi», *Dits morals* segle xiv de Jahuda Bonsenyor; i així es poden usar com a dita despectiva o injuriosa d'una persona, com ho veiem en els ex-abruptes del brutal baró ribagorçà Arnau d'Erill, princ. S. xv: «O tu, traydor, si d'est mot no-t esquivés, / on te-n hiràs a viur' ab tal capell: / tu has la carn de guineu, / tu ést dret *mul*, per ço-t beus les adives» (alusiu a la ridícula paiola que els posen i al mal pútrid que sovint els ataca la gola); «romanrràs ça(y), *mulàs* desvergonyit: / morta se-n fos cella qui-t ha parit!», *BABL* xxix, 216.155, 218.231. Antigament de vegades s'escrivia *mull*, a. 1399 (*Ardis* i, 106), mera ultracorreció de la grafia imperfecta tipus *caval* per *cavall*.¹

Fins avui ha restat aquest mot en ús viu i vigorós a les Illes, i ho restà a Muntanya del Princ. fins c. al S. xviii, com es dedueix de les diverses *Collada dels*